

Ljubljana, 9.4.2025

RTV Slovenija, Varuh gledalčevih pravic
Programski svet RTV Slovenija
Varuh otrokovih pravic
PRO PLUS
Javnosti in medijem

Odziv na senzacionalistično in zavajajoče prikazovanje problematike nasilja med mladimi

Spoštovani,

spodaj podpisana strokovna združenja in strokovne organizacije izražamo protest nad senzacionalističnim in zavajajočim prikazovanjem problematike nasilja med mladimi, kot smo mu bili priča v oddajah 24 ur zvečer (2. 4. 2025) medijske hiše Pro Plus, Tarča (3. 4. 2025) in v okviru prispevka na portalu MMC (4. 4. 2025) javne TV Slovenija.

Mediji imate velik vpliv na oblikovanje prepričanj laične javnosti, zato vas želimo opozoriti na pomen vašega delovanja in odgovornosti do javnosti še posebej, ko odrasli govorimo in razpravljamo o otrocih in mladostnikih. Vse prepogosto se dogaja, da mediji, namesto da bi sledili poslanstvu odpiranja prostora za poglobljen in strokoven razmislek o kompleksnih družbenih pojavih s strokovnjaki za specifična področja, izbirajo pripravo prispevkov po načelih dramatizacije, šokiranja in ustvarjanja moralne panike in spodbujajo gledalca k opredeljevanju za in proti. S takšnimi novinarskimi pristopi in tipi oddaj se lahko spodbuja in ustvarja vtis, da se strokovnjaki, ki se s področjem obravnave medvrstniškega nasilja in njegove preventive poglobljeno ukvarjajo, glede obravnave nasilja med mladimi ne znajo poenotiti, kar ne drži.

V obeh oddajah je bilo sporočeno, da naj bi bila stroka na področju obravnave otrok v Sloveniji razklana in neenotna, kot taka pa nemočna in apatična, brez trdnih stališč in konceptov, ki predstavljajo osnovo za delo z otroki in mladostniki, storilci nasilnih dejanj. Ta izjava je zavajajoča. Tak vtis si je sicer mogoče ustvariti na osnovi medijskih oddaj, ki pogosto nesorazmerno izpostavljajo glasove vedno iste manjšine strokovnjakov, ki delujejo na način histeriziranja, poenostavljanja in ustvarjanja moralne panike, in strokovnjakov, ki področja obravnave medvrstniškega nasilja med mladimi ne poznajo ali ga ne poznajo dovolj dobro in v medijih predstavljajo pravzaprav svoja laična prepričanja pod pretvezo strokovnosti.

Poudarjamo: v psihološki, pedagoški in socialnopedagoški stroki nihče ne zagovarja permissivne vzgoje. Gre za namišljeno dilemo, kjer naj bi bila edina vzgojna možnost izbira med represijo in permissivnostjo. Takšno črno-belo predstavljanje je

neodgovorno, nestrokovno in zavajajoče – še posebej v oddajah, ki bi morale gojiti visoke novinarske in strokovne standarde. Tisti, ki nastopajo v medijih kot predstavniki stroke, bi to morali vedeti in se ob tem zavedati svoje odgovornosti do stroke, ki jo predstavljajo, in do javnosti, ki jo s svojimi stališči in argumenti nagovarjajo.

Poudarjamo še: v psihološki, pedagoški in socialnopedagoški stroki nismo popustljivi in prizanesljivi do mladoletnih izvajalcev nasilnih dejanj katerekoli starosti in absolutno zavračamo trditve, da se ne stori ničesar v zvezi z njihovo obravnavo.

Nasprotno: strinjamo se, da je ob nasilnem vedenju otrok in mladostnikov nujno jasno sporočiti, da je takšno vedenje nedopustno. To je ključno za razvoj občutka odgovornosti in zavedanja posledic lastnega ravnanja. A to sporočilo mora biti del premišljenega, razvojno naravnane pristopa – ne pa prepuščeno javnemu sramotenju, strahovladju in povečevanju represije, ki dolgoročno ne prinašajo rešitev za posameznika, družino in šolsko skupnost. Strinjamo se tudi, da na področju dela z otroki in mladostniki, pri katerih konvencionalni vzgojni pristopi zaradi različnih razlogov ne delujejo učinkovito, potrebujemo več strokovnih virov, družine in šole pa več podpore. To razumemo v obliki krepitve svetovalnih multidisciplinarnih služb, svetovalnih centrov in mobilne službe, kot predvideva Nacionalni program za vzgojo in izobraževanje 2023 - 2033. V tem okviru pozdravljamo napovedane predloge rešitev (npr. ustanovitev posebnih in strokovnih centrov za mladostnike), ki so predvidene v predlogu Zakona o obravnavanju mladoletnikov zaradi kaznivih dejanj in jih je predstavila ministrica za pravosodje. Upamo, da bodo predlagane rešitve, kot so zapisane v predlogu, v praksi izpeljane na temeljih strokovnih usmeritev, sodobnih znanstvenih in strokovnih pristopov, celostnem pristopu ter spoštovanju razvojnih potreb otrok in mladostnikov. Pri tem spomnimo, da je mladostništvo eno od razvojnih obdobij, specifično, dinamično, s številnimi individualnimi razlikami, predvsem pa nadaljevanje predhodnih razvojnih obdobij. Ne določa ga le razvoj možganov, ampak tudi številni okoljski dejavniki. Pravno določilo o tem, pri kateri starosti posameznik lahko razume posledice svojih dejanj, ni tako enostavno povezano z razvojnopsihološkimi spoznanji in prenosljivo v zakonske akte. V tem kontekstu obravnava otrok in mladostnikov, ki izvršijo nasilno ali kaznivo dejanje, ne more in ne sme biti zgolj omejena na kaznovalne in represivne politike, kar v največji meri se mora izogibati stigmatizaciji, temeljiti mora na individualiziranem pristopu, s poudarkom na vključevanju in spodbujanju posameznikove participacije.

Zaskrbljeni smo, da postajajo mediji – še posebej z javnim vplivom, kot ga ima javna RTV Slovenija – del problema, ne pa del rešitve. Namesto iskanja strokovno utemeljenih, dolgoročnih rešitev se ustvarja prostor za paniko in nemoč, populizem, izpostavljanja pomena kaznovanja in iskanje "hitrih rešitev", ki zadostijo pravičniški drži in pogosto pomenijo le povečanje nadzora in kaznovanja, brez dolgoročnega učinka na globlje dejavnike vedenj.

Od RTV in drugih medijev pričakujemo, da v prihodnje k poročanju o tej zahtevni tematiki pristopite z večjo skrbnostjo, odgovornostjo in spoštovanjem strokovne integritete ter pri tem premišljeno izberete format oddaje, ki bo to omogočal.

Na RTV Slovenija ste v preteklosti že pokazali, da znate – kot na primer z oddajami in medijsko kampanjo "Odpikajmo nasilje", strokovno pristopiti in podpreti prizadevanja stroke za zmanjšanje medvrstniškega nasilja. Sogovorniki v oddajah so bili premišljeno izbrani, mladi pa s svojimi razmisleki izkazali več razumevanja za kompleksnost problema kot številni gostje aktualnih oddaj.

V Društvu psihologov Slovenije smo že v preteklih pismih, ki jih prilagamo temu dopisu, jasno opozorili na nevarnosti senzacionalističnega prikazovanja nasilja in pozvali k odgovornemu medijskemu poročanju. **Znova poudarjamo: nasilje je družbeni problem, ki zahteva strokovno, sistemsko in dolgoročno obravnavo – ne medijske panike in instant rešitev s ciljem čim večje gledanosti oddaj.**

S spoštovanjem,

spodaj podpisani strokovna združenja in strokovne organizacije:

1. Društvo psihologov Slovenije, predsednica dr. Anja Podlesek
2. Oddelek za psihologijo, Filozofska fakulteta Univerze v Mariboru, predstojnik dr. Bojan Musil
3. Oddelek za psihologijo, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, predstojnica dr. Eva Boštjančič
4. Oddelek za pedagogiko, Filozofska fakulteta Univerze v Mariboru, predstojnik dr. Edvard Protner
5. Oddelek za socialno pedagogiko, Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani, predstojnica dr. Darja Zorc Maver
6. Oddelek za socialno pedagogiko, Pedagoška fakulteta, Univerza na Primorskem, predstojnik dr. Matej Vukovič
7. Oddelek za pedagogiko in andragogiko, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, dr. Monika Govekar Okoliš
8. Pedagoški inštitut, direktor dr. Igor Žagar
9. Društvo za nenasilno komunikacijo, predsednica Katja Zabukovec Kerin
10. Zbornica kliničnih psihologov Slovenije, predsednica dr. Sana Čoderl Dobnik, spec. klin. psih.,
11. Zbornica kliničnih psihologov Slovenije, Sekcija za otroško in mladostniško klinično psihologijo, predsednica dr. Andreja Mikuž, spec. klin. psih.
12. Svetovalni center Istre, direktorica mag. Vesna Starman
13. Zveza društev pedagoških delavcev Slovenije, predsednica dr. Danijela Makovec Radovan
14. Slovensko društvo pedagogov, predsednica dr. Jasna Mažgon
15. Društvo šolskih svetovalnih delavcev Slovenije, predsednica Doroteja Perše
16. Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše Maribor, mag. Tadeja Batagelj
17. Sekcija svetovalnih delavcev pri Sindikatu vzgoje, izobraževanja, znanosti in kulture Slovenije, predsednica Tina Rezar

Pri pripravi besedila so sodelovali:

dr. Katja Košir, dr. Ljubica Marjanovič Umek, Julija Pelc, Mark Floyd Bračič, mag. Barbara Stožir Curk, mag. Petra Vladimirov

Priloge:

- Mnenje Društva psihologov Slovenije ob obravnavi zadnjih dogodkov medvrstniškega nasilja v medijih in poudarjanju represivnih ukrepov za zamejitev tega nasilja
- Odziv Društva psihologov Slovenije na odzive v zvezi z domnevno grožnjo o streljanju na šolah
- Psihološke smernice za medijsko poročanje po kriznih dogodkih